

Archeologisch vooronderzoek
Zuidburgweg (Veurne)

Colofon

Ruben Willaert bvba

Auteur: De Gryse J., Boncquet T. & Demey D.

Foto's en tekeningen: Ruben Willaert bvba

In opdracht van: Zuidco bvba

D/2015/12.814/13

© Ruben Willaert bvba, Brugge, 2015

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUD

Inhoud.....	3
1. Inleiding	5
1.1. Kader	5
1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten	5
1.3. Ruimtelijke situering	6
1.3.1. Algemeen	6
1.3.2. Fysische geografie	6
1.4. Historische situering.....	9
1.5. Archeologische verwachting	11
1.5.1. CAI	11
1.5.2. Stadsplan van Jacob Van Deventer	12
2. Methode	13
2.1. algemeen	13
2.2. Aanleg en documentatie van het opgravingsvlak	14
2.3. Uitwerking en databeheer	16
3. Resultaten	17
3.1. Stratigrafie en bodemopbouw	17
3.2. Archeologische sporen en structuren	20
3.2.1. Algemeen	20
3.2.2. vondsten	22
3.2.3. Interpretatie.....	24
4. Conclusies en aanbevelingen	26
4.1. Conclusies.....	26
4.2. Aanbevelingen.....	27
5. Bibliografie	29

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Veurne
Kadastrale gegevens:	Afdeling 1, Sectie C, 126G3, 129C
Projectcode:	VEZU-15
Vindplaatsnaam:	Veurne Zuidburgweg
Coördinaten projectgebied:	NW 30871.9-196959.1 NO 30939.9-196931.6 ZO 30906.3-196829.7 ZW 30823.2-196852.2
Opp. Projectgebied:	8860m2
Opp. Onderzocht gebied:	1163 m2
Opdrachtgever:	Zuidco bvba
Projectverantwoordelijke:	Tom Boncquet
(vergunninghouder):	Ruben Willaert bvba T: 050/36 28 20 E: info@rubenwillaert.be
Bevoegde overheid:	Agentschap Onroerend Erfgoed Jacob van Maerlantgebouw Koning Albert I-laan ½ bus 92 8200 Brugge T: 050/248 181 E: jessica.vandevelde@rwo.vlaanderen.be
Nr. opgravingsvergunning:	2015/466
Nr. vergunning metaaldetectie:	2015/466 (2)
Uitvoering van het veldwerk:	26/10/2015 – 28/10/2015
Beheer en plaats documentatie:	Albert I laan 234, 8620 Nieuwpoort
Beheer en plaats van stalen en vondsten:	Albert I laan 234, 8620 Nieuwpoort
Omschrijving van de onderzoeksopdracht	
Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Veurne Zuidburgweg
Archeologische verwachting:	Cfr. 1.4. Archeologische verwachting
Wetenschappelijke vraagstelling:	Cfr. 1.2. Onderzoeksopzet en uitgangspunten
Aanleiding tot het onderzoek:	Cfr. 1.1. Kader
Eventuele randvoorwaarden:	nvt
Eventuele raadpleging van specialisten	
Omschrijving van de inbreng van specialisten als hun advies werd ingewonnen bij substantiële staalname voor specialistisch onderzoek:	nvt
Omschrijving van de inbreng van specialisten als zij betrokken worden bij de conservatie:	nvt
Omschrijving van de algemene wetenschappelijke advisering door personen die buiten het project stonden:	nvt

1. INLEIDING

1.1. KADER

Zuidco bvba plant de bouw van seniorenflats te Veurne (provincie West-Vlaanderen). De percelen die het onderwerp zijn van dit onderzoek zijn gelegen ten oosten van de historische binnenstad van Veurne.

Omdat deze werken eventueel archeologisch erfgoed op de planlocatie kunnen aantasten, is door het agentschap Onroerend Erfgoed (OE) van de Vlaamse Overheid aanbevolen om het terrein archeologisch te evalueren door middel van proefsleuven.

Het archeologisch onderzoek werd uitgevoerd door het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba. Het terreinwerk is uitgevoerd van 26 t.e.m. 28 oktober 2015. Uitwerking en rapportage zijn van start gegaan op 29 oktober 2015.

De terreininventarisatie en de uitwerking van de onderzoeksresultaten zijn uitgevoerd door T. Boncquet (archeoloog en projectverantwoordelijke), D. Demey (archeoloog) en I. Vanhecke (archeoloog en RTS-medewerker). Het kraanwerk is uitgevoerd door de firma De Brabandere uit Veurne.

Het archeologisch onderzoek vond plaats onder toezicht van J. Vandevelde (Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed, OE).

1.2. ONDERZOEKSOPZET EN UITGANGSPUNTEN

Doel van een archeologische terreininventarisatie is het maken van een archeologische evaluatie van de projectlocatie, m.a.w. inzicht krijgen in de verspreiding, de densiteit, de aard en de chronologische waarde van de eventuele archeologische sporen op het terrein.

Uitgangspunten voor het onderzoek vormden de bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor uitvoering van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem (2015/466).

Voor de archeologische evaluatie van het terrein moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?
2. In welke mate is het terrein reeds verstoord?
3. Op welke diepte bevindt zich de natuurlijke bodem?
4. Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
5. Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?
6. Hoeveel verschillende lagen/stratigrafie zijn er te onderscheiden in de verschillende proefsleuven? En hoe zijn die over de verschillende proefsleuven heen gelinkt?
7. Bevatten deze lagen archeologische vondsten en uit welke periode dateren deze vondsten?
8. Kunnen er afbakeningen gemaakt worden naar chronologie, ruimte (omvang, verspreiding, indeling site, ruimtelijke relaties) en functie?

9. Wat is de verwachte en vastgestelde bewaringstoestand van de sporen?
10. Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
11. Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
12. Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
  - a. Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  - b. Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
13. Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
14. Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

1.3. RUIMTELIJKE SITUERING

1.3.1. ALGEMEEN

De planlocatie situeert zich ten oosten van de historische stadskern van Veurne (prov. West-Vlaanderen), meer bepaald tussen de Vaartstraat en de Zuidburgweg (fig.1-2). De planlocatie heeft als kadastrale omschrijving: Veurne, 1ste Afdeling, Sectie C, percelen 126G3, 129C. Het projectgebied is ca. 0.89ha groot en was bij aanvang van de prospectie een braakliggend terrein.

1.3.2. FYSISCH GEOGRAFIE

De Bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20.000) situeert ter hoogte van de projectlocatie OT (vergraven terrein) en OB-bodems (bebouwd terrein), alsook -ter hoogte van de oostelijke rand- de aansluiting met o.A5-bodems (kreekruggronden) (fig. 3).

De quartairgeologische kaart van Vlaanderen (schaal 1:20.000) situeert ter hoogte van de planlocatie getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Holocene (GH) op eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (laat-Pleistoceen), mogelijk vroeg Holocene (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) op getijdenafzettingen (mariene of estuariene) van het Eemiaan (laat-Pleistoceen) (GLPe) (type 11c) (fig. 4).

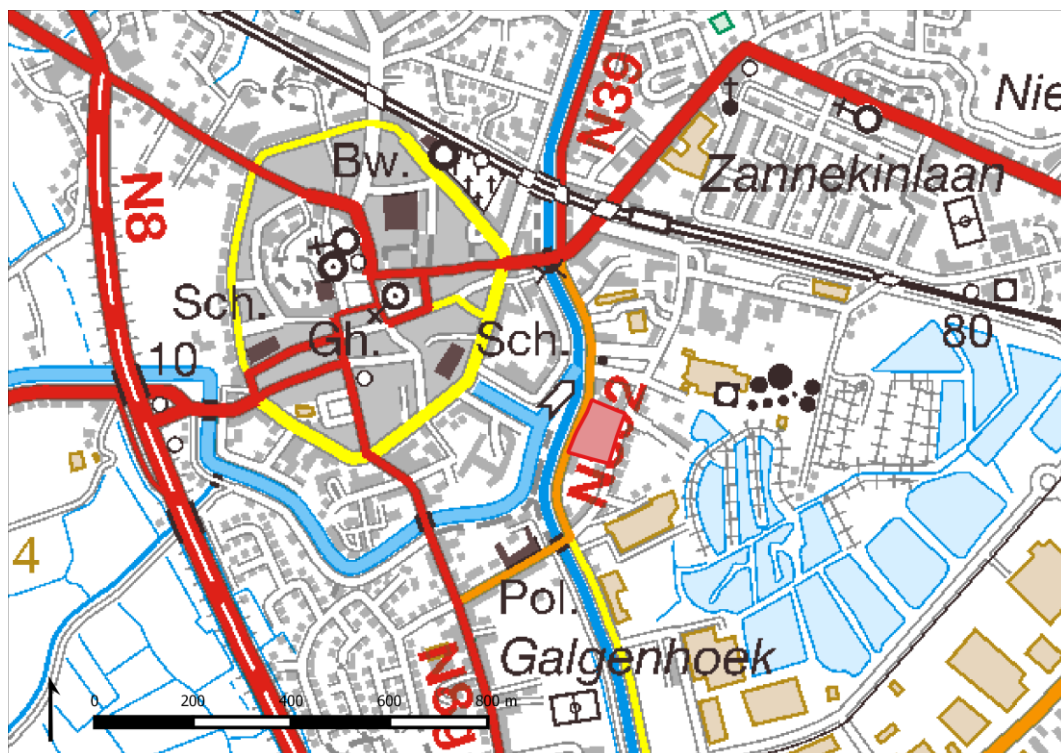

Fig. 1 Het onderzoeksgebied aangeduid op de topografische kaart.

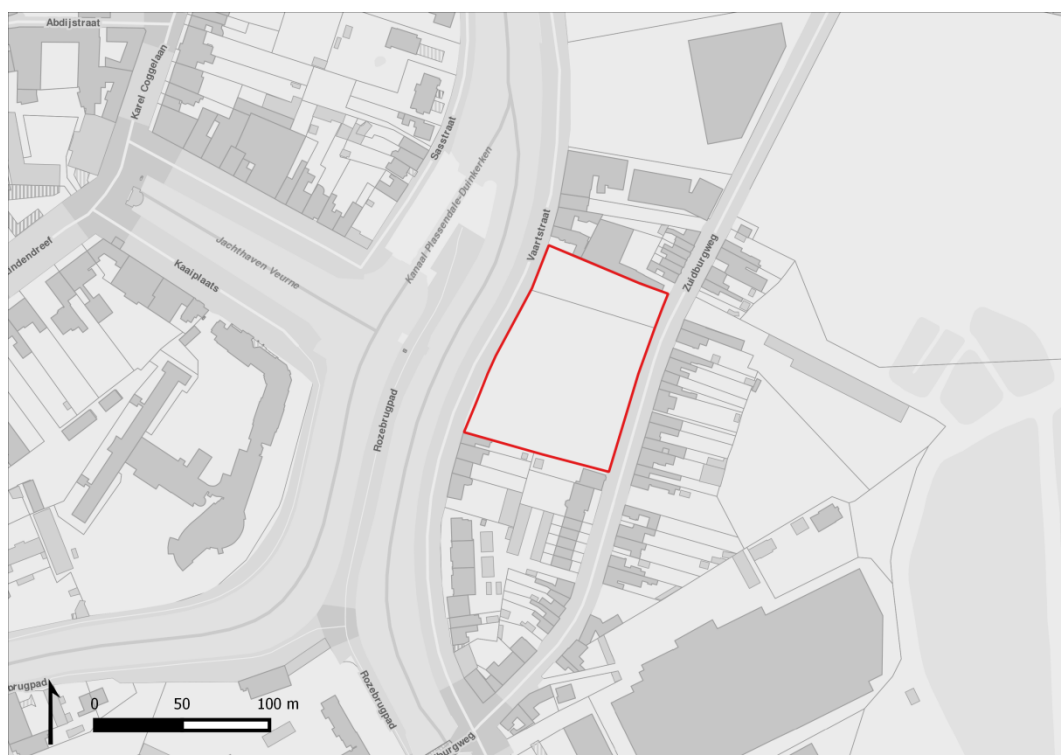

Fig. 2 Het onderzoeksgebied aangeduid op GRB Vlaanderen (bron: www.geopunt.be).

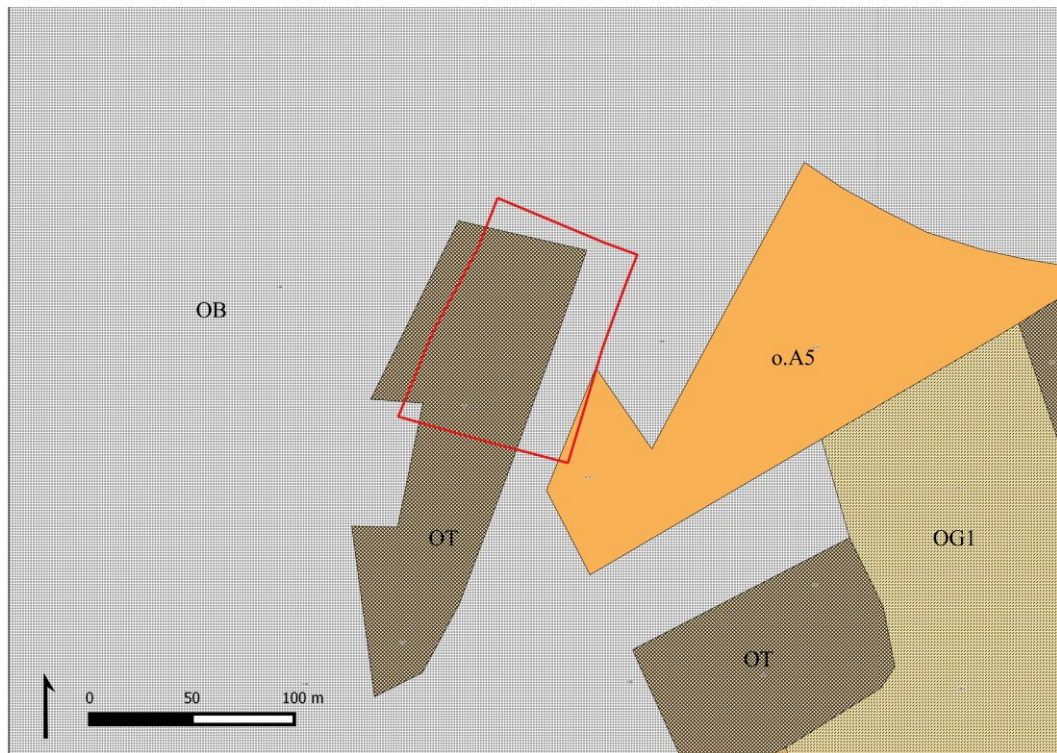

Fig. 3 Het onderzoeksgebied aangeduid op de bodemkaart (© KBR-AGIV).

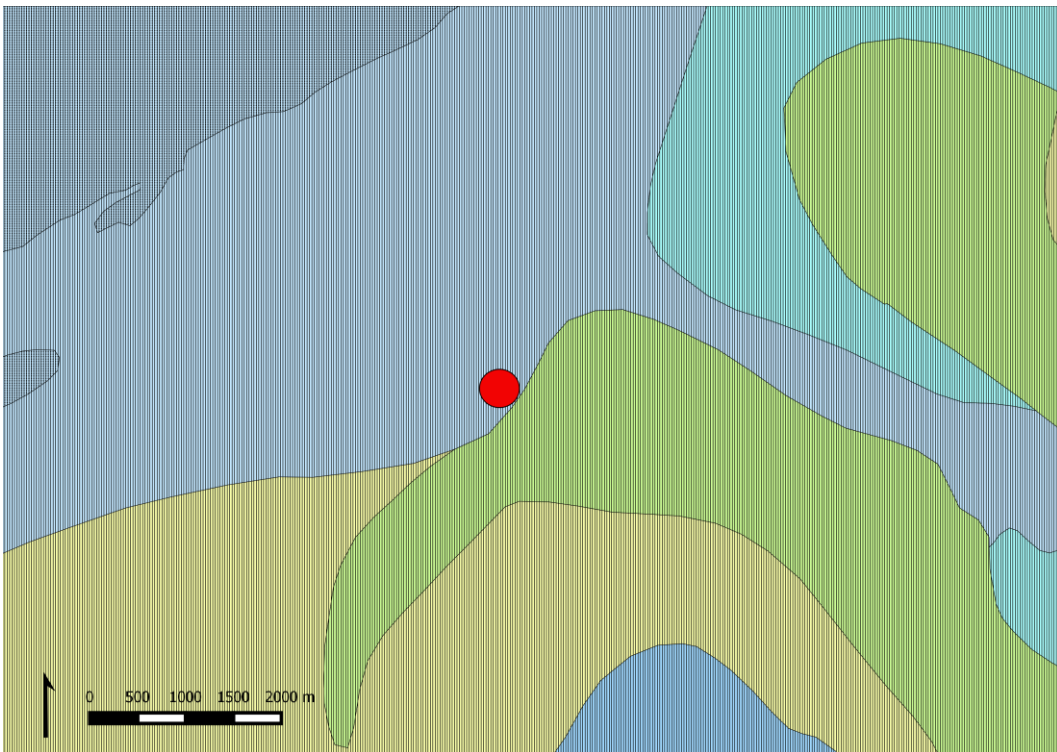

Fig. 4. Het onderzoeksgebied aangeduid op de quartairgeologische kaart van Vlaanderen (© KBR-AGIV).

1.4. HISTORISCHE SITUERING

De evolutie van de stadsversterkingen werd reeds uitgebreid belicht in de publicatie n.a.v. het archeologisch onderzoek van de Groene Wig-site¹. Hieronder kort de evolutie van de stadsversterking vanaf de late Middeleeuwen tot de aanleg van de Vauban-versterkingen. Deze evolutie speelt immers een belangrijke rol binnen de datering van de aangetroffen resten.

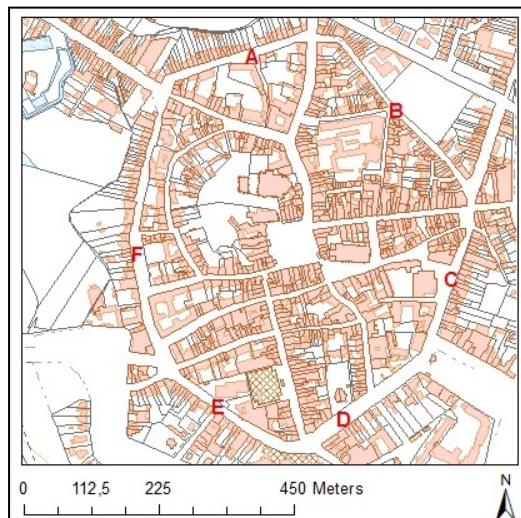

Fig. 5 Huidige kadasterkaart met aanduiding van de omwalling.

De laatmiddeleeuwse omwalling weerspiegelt zich nog steeds in het huidige landschap in het tracé van de Astridlaan (A), Oude Vestingstraat (B), K. Coggelaan (C), Lindendreef (D), Peter Benoitlaan (E) en D. De Haenelaan (F), zoals blijkt uit de huidige kadasterkaart.

In de loop van de 15de en 16de eeuw werden de stadsversterkingen op diverse plaatsen aangepast en versterkt. In een historische bron uit 1578 wordt hetvolgende vermeld: "Er worden te Veurne drie bolwercken gemaect." Het lijkt hier om de eerste oprichting van de (Spaanse) ravelijnen te gaan, met name de Zuidpoort, Westpoort en Noordpoort. Om de kanonnen op de ravelijnen een goed schootsveld te bezorgen, werd een groot aantal bomen in de ruime omgeving gekapt en werden tal van gebouwen gesloopt. De afbraakmaterialen werden gebruikt voor de aanleg van de vestingswerken.

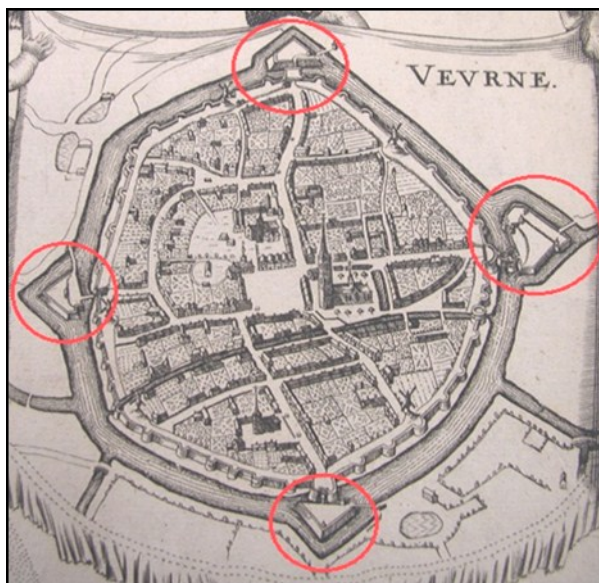

Fig. 6. Excerpt uit het stadsplan van Veurne door Peeter Verbist uit 1648 (KBR, Kaarten en Plannen, III. 1802)

De Oostpoort werd sterk uitgebouwd in 1581. Deze ravelijn werd aanzienlijk sterker uitgebouwd dan de andere 3 ravelijnen, omdat de Oostpoort gericht was op Oostende. In 1583 werd hier zelfs een sterke reducto of dwangburcht opgericht ten behoeve van een garnizoen soldaten. Tien jaar later werd de reducto gedeeltelijk ontmanteld².

¹ BONCQUET E.A. 2010.

² TIMPERMAN & VAN ACKER 1992, 33-34.

Na de 16de eeuw brak te Veurne een bewogen tijd aan. De oorlogen tussen Spanje en Frankrijk waren hier de belangrijkste oorzaak van. Daar waar de stad voordien deel uitmaakte van het Graafschap Vlaanderen en bijgevolg ressorteerde onder de Spaanse Kroon, zou de drang naar territoriumuitbreiding van de Franse koning Lodewijk XIV er echter voor zorgen dat de stad op 7 september 1646 in het bezit van de Fransen kwam.

In de volgende vijftig jaar wisselen de bezetters elkaar af. Niet minder dan acht keer verandert de stad van kamp (cfr. fig. 7), om dan uiteindelijk te worden opgenomen in de uitgebouwde dubbele grensverdediging van de Pré-Carré van Frankrijk. Dat dit niet was voorbestemd, blijkt onder meer uit het bevel uit 1675 om *de versterckingswercken der stadt gansch [te] slechten ende de meuren vande vestens ter aerden af [te] breecken*. Het is duidelijk dat de strategische waarde van Veurne niet erg hoog werd ingeschat, dit in tegenstelling tot Duinkerke. Pas in 1692 werd er overgegaan tot de heropbouw van de stadsversterking onder leiding van vestingbouwkundig ingenieur Vauban.

07/09/1646	Veurne	Frankrijk
03/08/1648	Veurne	Spanje
10-11/09/1648	Veurne	Frankrijk
05/09/1651	Veurne	Spanje
15/07/1658	Veurne	Frankrijk
26/02/1660	Veurne	Spanje
12/06/1667	Veurne	Frankrijk
05/01/1692	Veurne	Holland
1692	Veurne	Frankrijk
1714	Veurne	Oostenrijk

Fig. 7. Schematische weergave van de verschillende bezetters (gebaseerd op TERMOTE 2006, 39-40 en VAN ACKER 1985, 282).

Fig. 8. Projectlocatie op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, beter gekend als de Ferrariskaart (1771-1778).

Doorheen de verschillende bezettingen, vonden allerhande aanpassingswerken aan de stadsversterking plaats. Veelal betroffen het herstellingen of versterkingen van geringe aard, maar niettemin is een kort overzicht op zijn plaats. Tot 1646 bestonden er geen andere *versterkingswercken [...] als de mueren vande vestens ende de vier bollewercken aen de poorten*. Kort na de Franse verovering in 1646 werden versterkingswerken uitgevoerd door maarschalk de Gassion aan de buitenzijde. Tevens werd de bouw van drie nieuwe ravelijnen ingericht door Condé. Zij vormden een aanvulling op de bestaande fortificaties, die op dat moment waren opgebouwd uit een middeleeuwse stadsmuur met poorten en vier Spaanse ravelijnen. In 1675 dan werd zeer tegen de zin van zowel Vauban als maarschalk d'Hummières, de afbraak van deze wallen met ravelijnen ingezet. Na het korte beleg van de Hollanders in 1692 werd gestart met de uitbouw van de stadsvesting naar Vauban, zoals afgebeeld op fig. 8.

1.5. ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

1.5.1. CAI

De Centraal Archeologische Inventaris (CAI) geeft in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied geen gekende vindplaatsen weer (fig. 9)

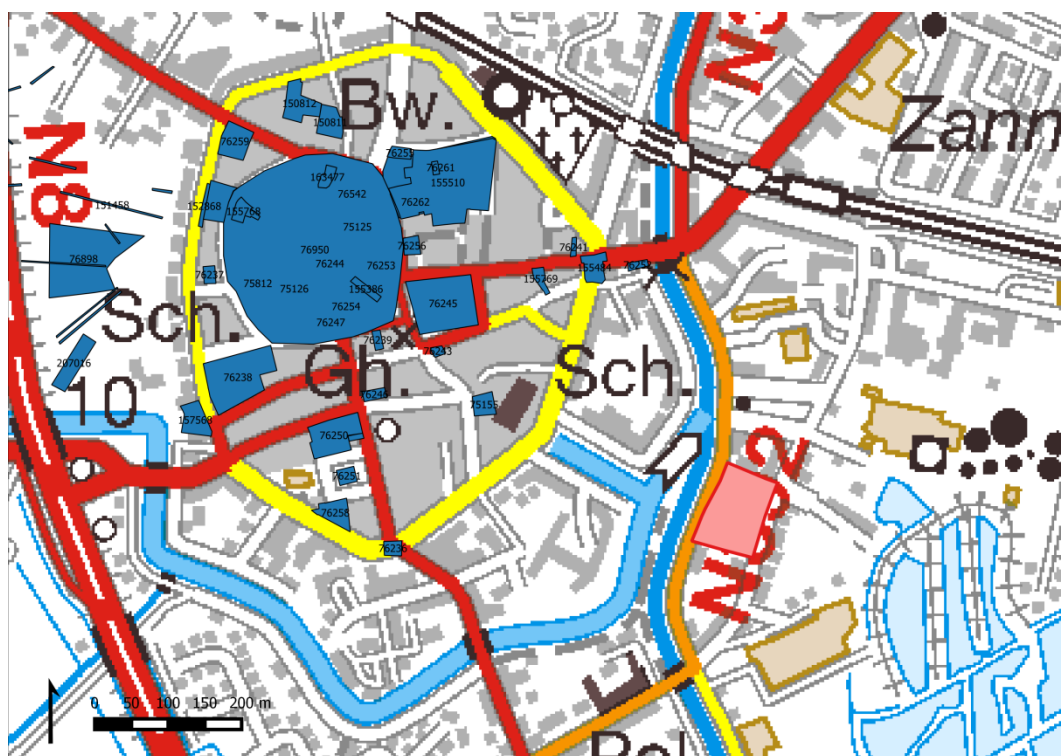

Fig. 9. Aanduiding van de CAI-vindplaatsen (blauw) en het onderzoeksgebied (rood) op de topografische kaart (© CAI)

1.5.2. STADSPLAN VAN JACOB VAN DEVENTER

Op basis van preliminaire informatie werd er van uit gegaan dat het plangebied gelegen is ter hoogte van een laatmiddeleeuwse woonwijk buiten de stadsomwalling (fig. 10). Het zou hierbij gaan om een soort lintbebouwing, tussen de walgracht van de Bourgondische stadsomwalling uit het einde van de 14de eeuw enerzijds en de dijkweg langs de Lovaart en het domein van de Sint-Niklaasabdij anderzijds.

Tijdens de bureaustudie en na grondig georefereren van het kaartmateriaal blijkt dit wellicht niet zo te zijn en beperkt de verwachting ter hoogte van het projectgebied zich tot standaard ruraal buitengebied.

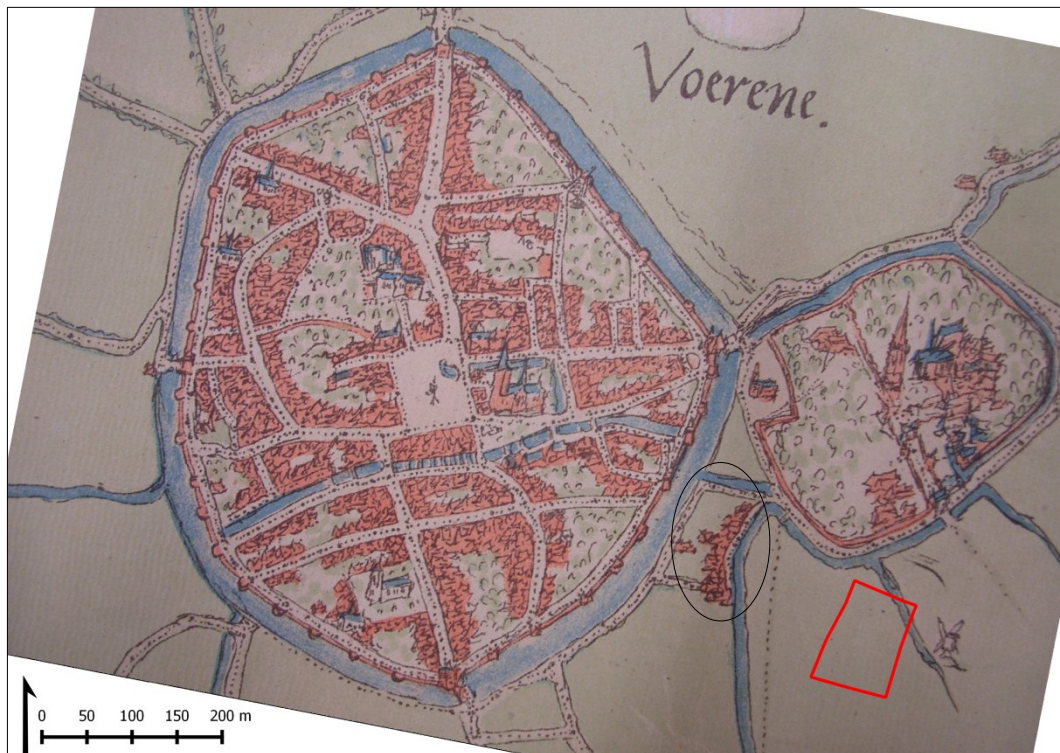

Fig. 10. Projectlocatie (rood) geprojecteerd op het stadsplan van Jacob Van Deventer uit ca. 1555, met aanduiding van de laatmiddeleeuwse woonwijk (KBR, Kaarten en Plannen, Ms. 22.090 (71).

2. METHODE

2.1. ALGEMEEN

Conform de bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor het uitvoeren van een archeologische opgraving te Veurne, Zuidburgweg (2015/466) en de startvergadering van 8 oktober 2015 werd het terrein archeologisch geïnventariseerd d.m.v. parallelle proefsleuven. In totaal werden 10 sleuven aangelegd (fig. 11).

Fig. 11. Sleuvenplan

In sommige proefsleuven werden archeologische sporen aangetroffen, die het relevant maakten om bijkomende kijkvensters aan te leggen. Deze bijkomende vlakken hadden tot doel de omvang, aard en functie van de aanwezige sporen beter te kunnen begrijpen en documenteren, alsook hun ruimtelijke en chronologische relatie t.o.v. mogelijke andere sporen te onderzoeken. Ten noorden van Sleuf 3 werd 1 kijkvenster getrokken; Sleuf 9 en 10 werden eveneens bijkomend aangelegd.

De gecombineerde oppervlakte die werd onderzocht bedraagt 1163 m², dit is 13.14% van de beschikbare oppervlakte.

2.2. AANLEG EN DOCUMENTATIE VAN HET OPGRAVINGSVLAK

De archeologische prospectie is uitgevoerd conform de bijzondere voorwaarden opgenomen in de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem 2015/466.

Fig. 12. Sleuvenplan geprojecteerd op een recente orthofoto (© AGIV)

Fig. 13. Hoogtekaart met maaiveldhoogtes (groen) en vlakhoogtes (rood).

Het graafwerk is uitgevoerd door een 21 ton-rupskraan met tandenloze graafbak. Het terrein is onderzocht d.m.v. 10 proefsleuven en 1 kijkvenster. Alle sleuven zijn NW- ZO georiënteerd.

Tijdens de inventarisatie werd het sporenvak onder begeleiding van de vergunningshouder machinaal aangelegd. De ontgravingsdiepte van dit vlak varieerde tussen 40 cm en 100 cm onder het maaiveld (fig. 13). De aanleg van het archeologisch vlak gebeurde laagsgewijs zodat sporen die op een hoger niveau zichtbaar zijn, herkend konden worden.

Na de aanleg van de proefsleuf zijn alle sporen ingekrast, genummerd en gefotografeerd. Vervolgens zijn de sporen ingemeten met behulp van een RTS-toestel. Tijdens het inmeten werden tevens de hoogtematen genomen van het archeologisch vlak en het maaiveld. Het gevonden vondstmateriaal is verzameld per spoor. Er werd gekozen voor een minimale spoorbewerking. De waarnemingen in vlak volstonden voor een globale vindplaatstypering en de formulering van een gedegen antwoord op de onderzoeksvragen.

De bodemopbouw van het onderzoeksterrein is bestudeerd door middel van 16 profielkolommen die zich in de wanden van de proefsleuven bevonden (fig. 14). Telkens is minstens 1m profiel schoongemaakt, gefotografeerd en beschreven.

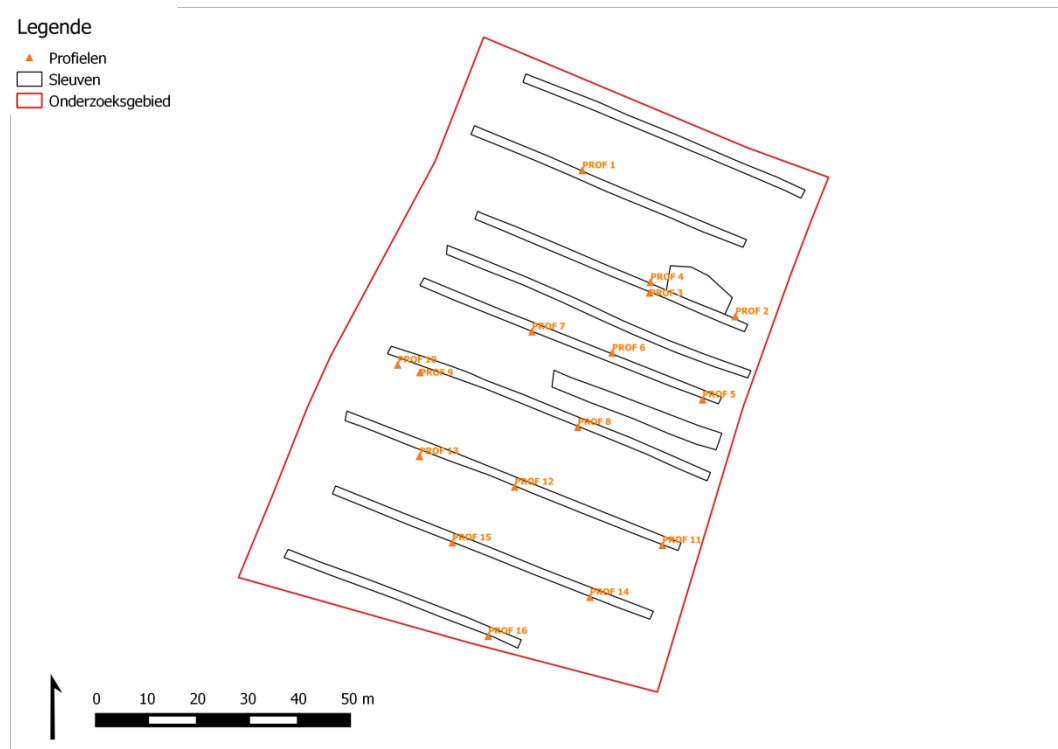

Fig. 14. Verspreiding van de geregistreeerde profielkolommen

2.3. UITWERKING EN DATABEHEER

Tijdens de basisuitwerking zijn de opgravingsdata geadministreerd en gedigitaliseerd. Het vondstmateriaal werd gewassen en geteld.

De meetresultaten worden verwerkt tot een sporenplan. Dateringen en faseringen werden aan dit kaartbeeld toegevoegd. Met deze gegevens werd getracht de onderzoeksvragen naar best vermogen te beantwoorden.

De vondsten werden tijdens de basisverwerking bewaard in het depot van Ruben Willaert bvba. Alle ingezamelde archeologische vondsten en data zijn, conform de overeenkomst tussen Ruben Willaert bvba en de opdrachtgever, eigendom van Zuidco bvba.

3. RESULTATEN

3.1. STRATIGRAFIE EN BODEMOPBOUW

Oppervlaktewaarneming:

Het plangebied kent een grillige topografie. De hoogste terreindelen bevinden zich in de ZW hoek (circa 4,6 m +TAW) en tegen de N rand van het plangebied (circa 4,4 tot lokaal 4,6 m +TAW). De verhevenheden vormen het resultaat van recent grondverzet.³

Buiten de recente ophogingen varieert het maaiveld tussen 3,5 en 4 m +TAW. Het laagste terreindeel situeert zich centraal (en oostelijk) binnen het plangebied. Aangenomen wordt dat deze maaiveldhoogtes historisch representatief zijn. Er kunnen geen topografische elementen worden gekoppeld aan oude perceelgrenzen of andere historisch gedocumenteerde elementen van het (cultuur)landschap.

Observatie en interpretatie van de microtopografie was onmogelijk tijdens de uitvoering van het veldwerk door aanwezigheid van struweel en bossages binnen het plangebied.

De geïnventariseerde vindplaats uit de late middeleeuwen/vroege postmiddeleeuwen (*infra*) was bij aanvang van de prospectie oppervlakkig niet herkenbaar. Op geraadpleegde luchtopnames zijn evenmin archeologisch resten te zien.⁴

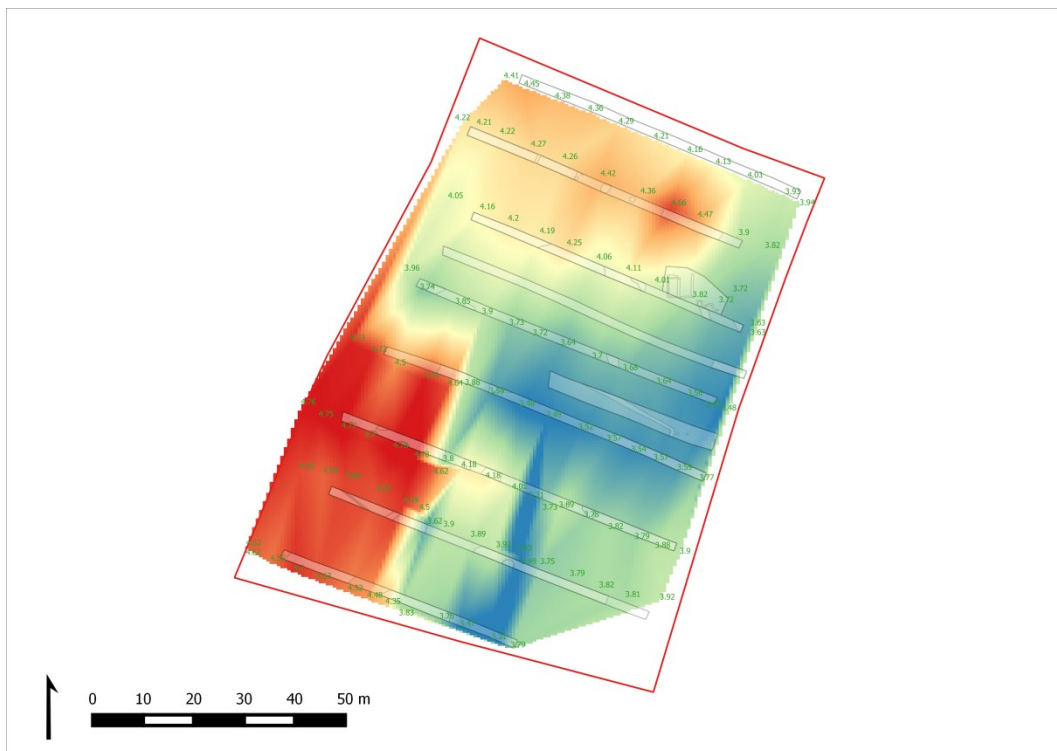

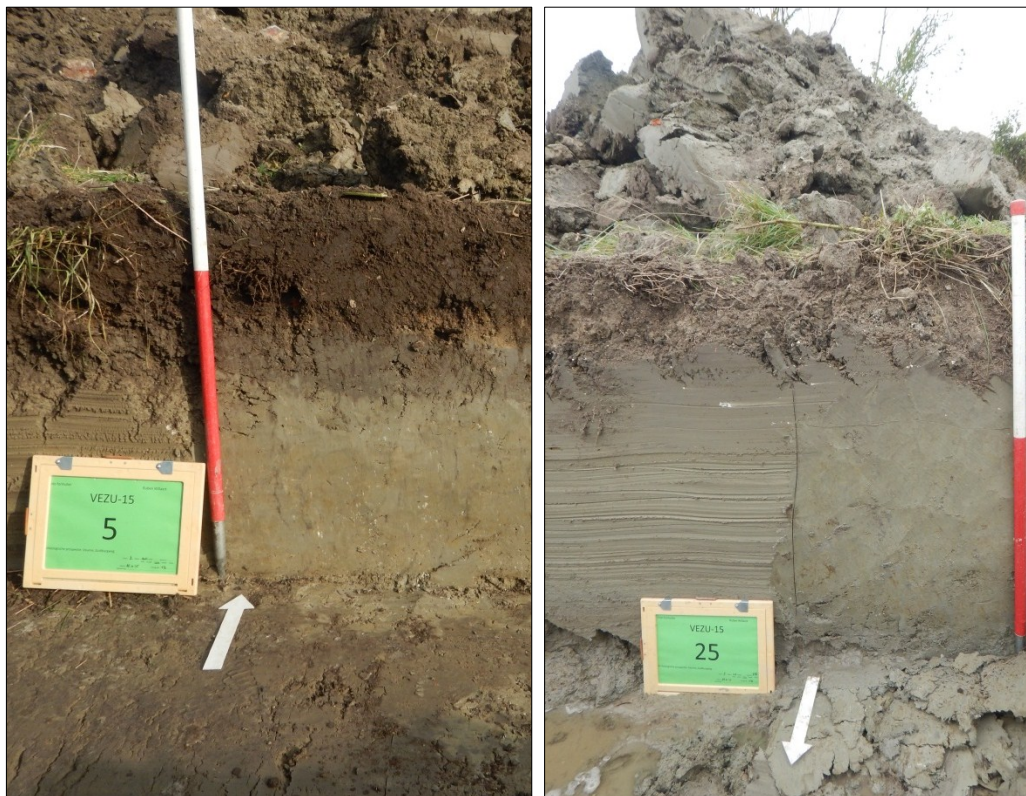
Fig. 15. Interpolatie van de opgemeten maaiveldhoogtes.

³ Info buurtbewoners. Op basis van verticale luchtopnames wordt aangenomen dat de huidige topografie is gevormd na de winter van 2012.

⁴ www.geopunt.be

Bodemopbouw in het plangebied:

Het plangebied blijkt volledig en diep vergraven (cf. bodemcode OT, *supra*). Nergens kon met de proefsleuven op een veilige manier voldoende diep doorheen de verstoring worden gegraven. Aan de hand van 18 boringen diende vastgesteld dat het plangebied nagenoeg overal tussen 2 en 3,5 meter diep was verstoord. De verstoring reikt bijna overal tot op een niet geoxideerd veenniveau (tussen 0,32 en 1,6 m +TAW).⁵ Meest waarschijnlijk is het veen afgetopt bij ontginning (zgn. moertering) en is de ondergrond van het volledige plangebied initieel omgewoeld als gevolg van die historische veenontginning. Indicatief voor de ouderdom van de veenontginning zijn de laatmiddeleeuwse en vroege post-middeleeuwse resten die in sleuf 3 bovenin de omgewoelde gronden zijn gevonden (*infra*). Duidelijke insteken van ontginningskuilen zijn niet herkend in de proefsleuven.

Fig.16 In alle profielen zijn direct onder de subrecente bodemlagen zware, groengrijze tot bijna olijfkleurige kleis sedimenten aangetroffen. Met name in het noordelijke deel van het plangebied, zoals hier ter hoogte van profiel 1 (links) of profiel 8 (rechts) oogt de klei nog vrij schoon en ongeroerd. In de bovenste 50 cm van de klei valt enkel soms wat vermenging met mm tot cm grote kalkbrokken op. Een soms subtiele brokkenstructuur verraadt evenwel het omgewoelde karakter van de ondergrond.

Diepteligging en opbouw van de vindplaats:

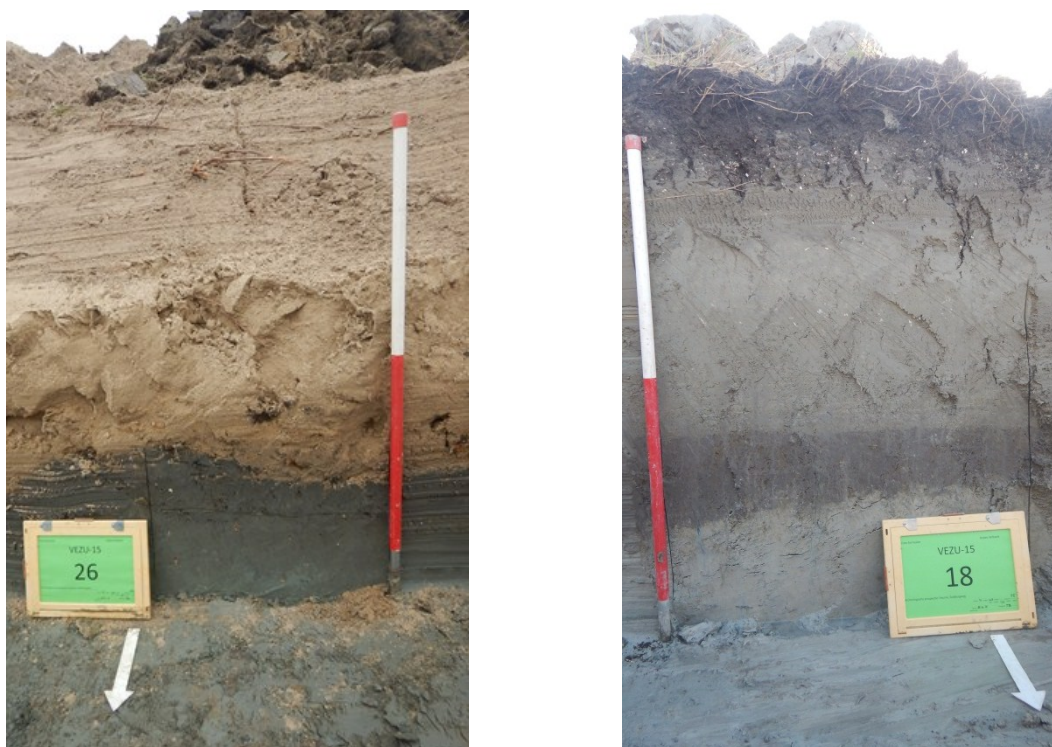
Mobiele en grondvaste resten uit de late middeleeuwen en recente post-middeleeuwse periode zijn op geringe diepte waargenomen onder aanwezige subrecente bodemlagen, bovenin de grond die is omgewoeld tijdens de veenontginning. Alle archeologische resten zijn waargenomen tussen 30 cm en 1 m onder huidig maaiveld. Mobiele resten zijn verzameld tussen 2,74 en 3,65 m +TAW. Grondvaste resten zijn gedocumenteerd tussen 3 en 3,65 m +TAW.

⁵ De veendikte is niet bepaald. Bij boring 2 en 18 is geen veen aangetroffen.

Subrecente bodemlagen

In de ZW hoek is het plangebied na teelaardeverwijdering opgehoogd met 70 tot 110 cm bouwzand (plaatselijk met bijgemengd bouwpuin). In de ZO hoek is het plangebied opgehoogd met 50 tot 60 cm bouwzand na teelaardeverwijdering. In de tussenliggende zone lijkt nog deel van de verplaatste teelaarde 60 tot 80 cm dik geaccumuleerd.

De strook bij de N rand van het plangebied lijkt vooral opgehoogd met puinrijke grond. Door aanwezigheid van relatief veel asbestplaatfragmenten tussen het puin kon ter hoogte van sleuven 1 en 2 en centraal in sleuf 3 niet veilig worden gewerkt. Genoemde sleuven en sleufdelen zijn om deze reden maar ondiep aangelegd, waardoor het archeologisch relevante niveau niet is bereikt en de sondage plaatselijk dus geen representatieve waarde heeft.

Fig. 17 In de Z helft van het plangebied kleurt de klei vaak, zoals ter hoogte van profiel 9 (links), onnatuurlijk blauw tot groen, vermoedelijk door reductieprocessen die optreden na het samendrukken van de ondergrond door recent werfverkeer, grondverzet en ophoging van terreindelen. De opvallend groenblauw kleur die is waargenomen helemaal onder in profiel 5 (rechts) is geheel andersoortig en niet te koppelen aan recent grondverzet. De groenblauwe kleur is, samen met de hier uitgesproken brokkenstructuur, karakteristiek voor de opvulling van een zgn. moerneringskuil of veenwinningskuil. De humeuze decimeter dikke band vertegenwoordigt wellicht een episode waarin een veenwinningskuil als open water in deel van het plangebied aanwezig was.

3.2. ARCHEOLOGISCHE SPOREN EN STRUCTUREN

3.2.1. ALGEMEEN

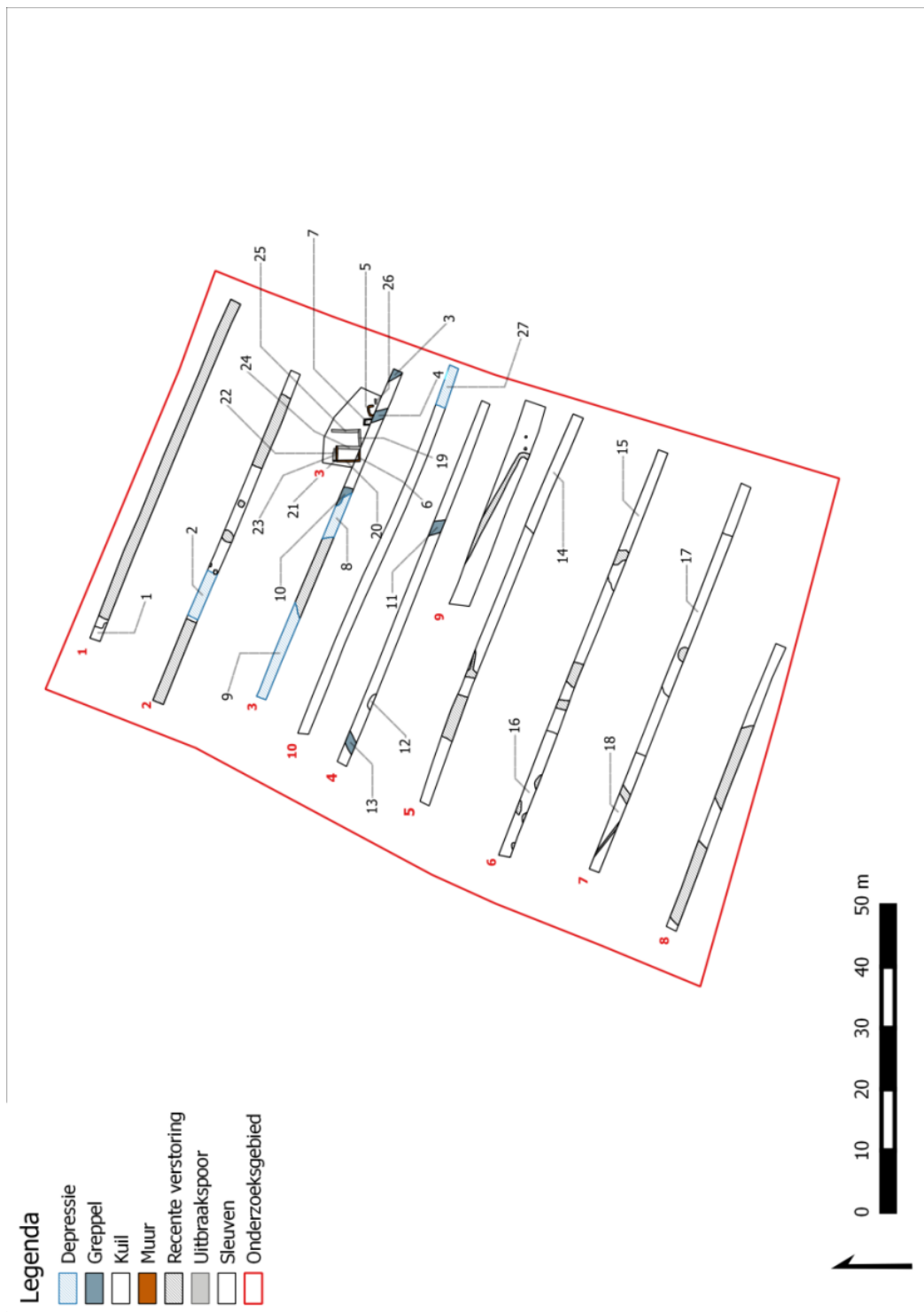

Fig. 18. Algemeen sporenplan

In de westelijke zone van sleuf 3 werd op ca. 3.07m +TAW een depressie aangesneden: spoor 9. De opvulling bestond uit een heterogeen grijsbruin pakket zandige klei, waarin enkele houtskoolspikkels voorkwamen.

In hoeverre spoor 8, die zich iets meer oostelijk situeert, tot hetzelfde spoor behoort, kon door de aanwezigheid van een subrecente verstoring niet bepaald worden. Hetzelfde geldt voor spoor 2 in sleuf 2.

Eveneens in Sleuf 3, maar dan aan oostelijke zijde, werden tussen 3 en 3.65m +TAW verschillende bewoningssporen aangesneden. Concreet gaat het om muurrestanten, uitbraaksporen en een aanlegssleuf. Deze konden verder onderzocht worden in het kijkvenster ten noorden van Sleuf 3.

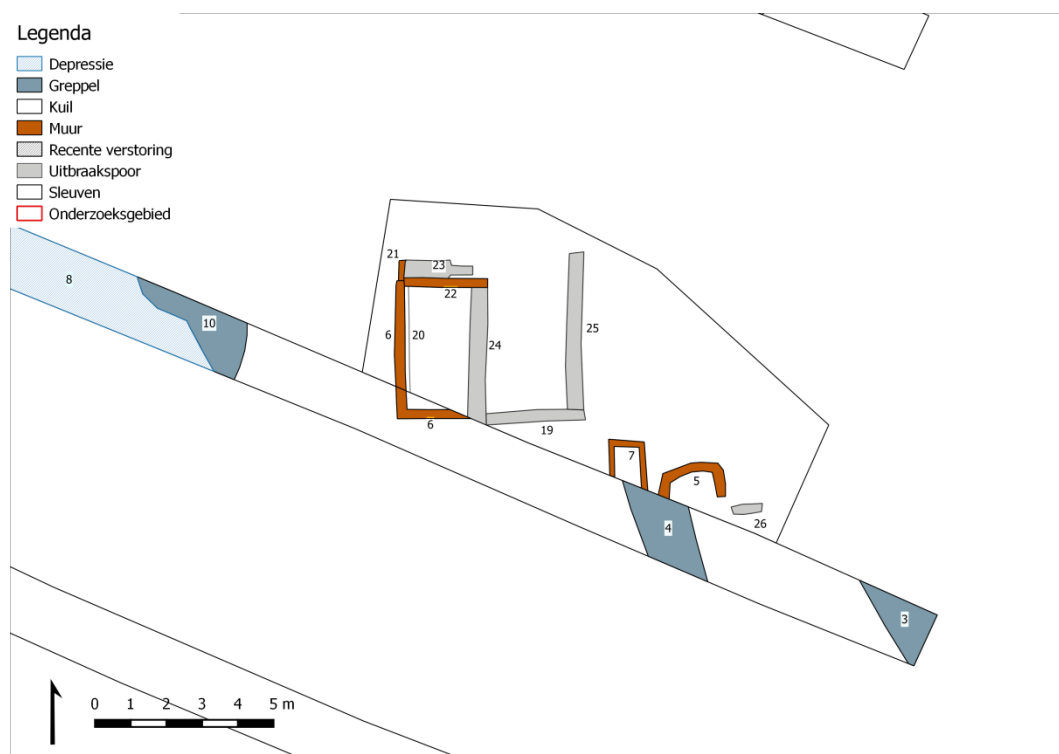

Fig. 19. Detailplan van de aangetroffen baksteenresten

De muurrestanten (spoor 6) worden algemeen gekenmerkt door het gebruik van orangerode en gele bakstenen (22/23x11.5x5cm). In het metselwerk werden zowel volledige bakstenen als recuperatiemateriaal vastgesteld. Nergens werd kalkmortel als bindmiddel aangetroffen. De breedte van de bakstenen restanten is opmerkelijk: de breedte bedraagt nauwelijks 1 steen. De diepte kon op 1 locatie bepaald worden: 5 baksteenlagen (37cm).

In het verlengde van spoor 6, aan noordelijke zijde, bevond zich baksteenrestant spoor 21 (slechts 1/2 steen breed). Het voorkomen van dit segment lijkt te suggereren dat het gebouw zich nog verder uitstrekte in noordelijke richting. Dit segment kon slechts over een afstand van 65cm onderzocht worden; in het verlengde kon geen uitbraakspoor vastgesteld worden. Het is niet duidelijk of de beperkte breedte van dit segment al dan niet het gevolg is van een slechtere bewaringsgraad of het eerder wijst op de aanwezigheid van een (oppervlakkiger) aanbouw tegen het hoofdgebouw. Dit segment is volledig opgetrokken met recuperatiemateriaal.

Verschillende uitbraaksporen (sporen 19, 24 en 25) waren duidelijk geassocieerd met de hierboven vermelde muurrestanten. Of zich nog muurrestanten op een dieper niveau bevinden, kon in deze fase van het onderzoek niet bepaald worden.

Geassocieerd met het aangesneden gebouw werden ook 2 bakstenen structuren aangetroffen, sporen 5 en 7, die -gezien de sterk gelijkaardige bouwtechnische kenmerken en het niveau waarop deze sporen voorkomen-, met de hierboven vermelde bewoningssporen in verband lijken te staan. Gezien de afmetingen en het grondplan, gaat het mogelijk in beide gevallen om putstructuren. Spoor 5 betreft een rechthoekige structuur, waarvan nog 8 baksteenlagen bewaard waren. Spoor 7 betreft eveneens een rechthoekige structuur, gekenmerkt door wanden van ½ steen dik en volledig opgebouwd uit recuperatiemateriaal. Het vullingspakket, bestaande uit puin, werd in deze fase van het onderzoek niet onderzocht.

3.2.2. VONDSTEN⁶

Fig. 20. Laatmiddeleeuws aardewerk uit depressie spoor 9

In het vullingspakket van depressie spoor 9 werden 7 aardewerkfragmenten aangetroffen, waaronder 2 randfragmenten (fig. 20)⁷. Ondanks het feit dat het om weinig diagnostisch materiaal gaat, lijkt het materiaal in de late middeleeuwen (15de eeuw) gedateerd te worden.

Uit spoor 25, het meest oostelijke uitbraakspoor, kon een beperkte hoeveelheid aardewerk gerecupereerd worden (fig. 21)⁸. In totaal gaat het om 5 steengoedfragmenten, afkomstig van een bodem. Deze fragmenten zijn te dateren in de 17de eeuw.

Fig. 21. Fragmenten van een 17de-eeuwse bodem in steengoed

⁶ Het aardewerk werd ten behoeve van de basisrapportage voorgelegd aan M. Dewilde (Onroerend Erfgoed) voor verificatie en verdere determinatie.

⁷ V8.

⁸ V14.

Fig. 22. V15

Fig. 23. V16

Fig. 24. V7, 17

Ook het aardewerk uit het pakket net boven putstructuren S5 en S7 is te dateren in de 17de eeuw (fig. 22 en 24)⁹. Hetzelfde geldt voor het aardewerk uit uitbraakspoor S26, dat wellicht eveneens met de putstructuren te associëren is (fig. 23)¹⁰.

⁹ Respectievelijk v7, 17 en v15.

¹⁰ V16.

3.2.3. INTERPRETATIE

In het noordelijke deel van het projectgebied werd (een deel van) een bakstenen gebouw aangesneden. Het grondplan kon gedeeltelijk gereconstrueerd worden aan de hand van de *in situ* bewaarde muurrestanten (westelijke zone) en de uitbraaksporen (oostelijke zone). De reden waarom de westelijke zone meer uitgebroken is dan de oostelijke zone, is momenteel niet duidelijk.

Vermoedelijk betreft het een gebouw met een eenvoudig, rechthoekig grondplan. Tijdens het proefsleuvenonderzoek kon vastgesteld worden dat het gebouw uit minstens 2 vertrekken bestond. Er zijn echter aanwijzingen dat het gebouw zich verder uitstrekte in noordelijke richting. De opp. van de meest westelijke ruimte bedraagt (binnenwerks) 6.2m^2 ; van de oostelijke ruimte minstens 7.6m^2 . Noch binnen noch buiten het gebouw konden vloerniveaus herkend worden; evenmin werden haardrestanten in het gebouw aangetroffen.

De vaststelling dat het gebouw gekenmerkt wordt door zeer smalle, maar toch diep aangelegde funderingen, is niet onbelangrijk. Enerzijds kan hieruit afgeleid worden dat het om een bewoning van maximum 1 bouwlaag gaat. Indien dit gebouw gekenmerkt zou worden door het voorkomen van meerdere verdiepingen, zou immers een bredere funderingsvoet verwacht worden. De diepte van de fundering wijst er anderzijds op dat het hier een volledige bakstenen bovenbouw betreft en niet bijvoorbeeld een houtbouw op een bakstenen fundering.

De datering van het gerecupereerde aardewerk suggereert dat het aangesneden gebouw afgebroken werd in de loop van de 17de eeuw en dus gesitueerd dient te worden voor de aanleg van de Vauban-vestingen. Of de datering dan eerder in de late Middeleeuwen dan wel in het begin van de Nieuwe tijd te situeren is, kon in deze fase van het onderzoek niet bepaald worden. Evenmin kon bepaald worden of het hier al dan niet om een kortstondige bewoning gaat. Tijdens het huidig onderzoek werden weinig afvalcontexten of geassocieerd vondstmateriaal aangetroffen, maar mogelijk betreft het hier een vertekend beeld t.g.v. de stand van het onderzoek.

Ter hoogte van het onderzochte terrein werden geen sporen van antropogene ophogingen aangetroffen. Deze vaststelling is enigszins verrassend: de relictten van de Vauban-vesten zijn ter hoogte van de onderzochte locatie nochtans duidelijk zichtbaar op verschillende kadasterkaarten, zoals bijvoorbeeld op de kadasterkaart van Popp (fig. 25). Hieruit kan geconcludeerd worden dat bij het slechten van de vestingswerken het volledige projectgebied genivelleerd werd, m.a.w. *grosso modo* in oorspronkelijke staat hersteld werd. Ter hoogte van het aangesneden gebouw dient echter niet echt veel ophoging verwacht te worden, vermits deze zich situeert aan het begin van het talud¹¹.

---

¹¹ Mondelinge mededeling M. Dewilde.

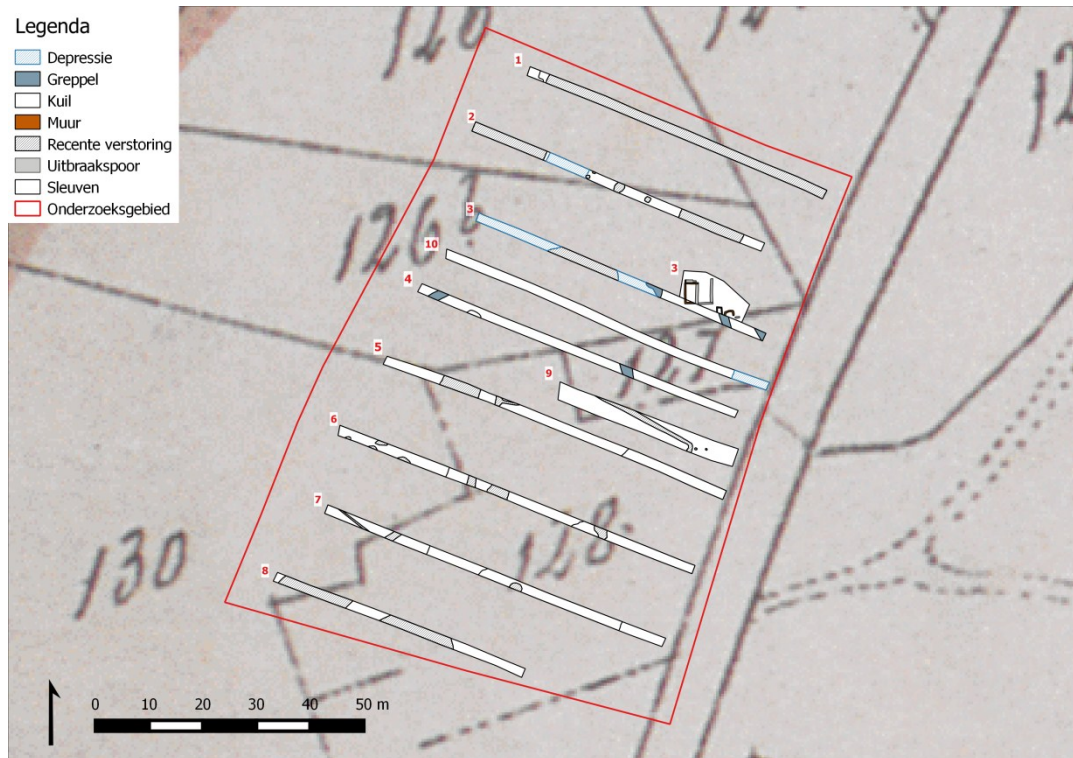

Fig. 25. Projectie van het algemeen sporenplan op de kadasterkaart van Popp (ca. 1850)

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

4.1. CONCLUSIES

In opdracht van Zuidco bvba heeft het archeologisch projectbureau Ruben Willaert bvba in oktober 2015 een archeologische prospectie uitgevoerd langs de Zuidburgweg te Veurne (prov. W-VI.). Aanleiding voor het onderzoek is de bouw van seniorenflats. Het te onderzoeken gebied besloeg 0.89ha. Het projectgebied werd geïnventariseerd d.m.v. 10 proefsleuven en 1 kijkvenster. Doelstelling van het onderzoek was om na te gaan of er op de planlocatie archeologische resten aanwezig zijn, die aangetast of vernield kunnen worden door de geplande herinrichting.

Ter hoogte van sleuf 1 en 2, alsook centraal in sleuf 3, kon niet veilig gewerkt worden. In deze zones werden de sleuven ondiep aangelegd, waardoor het archeologisch niveau niet bereikt is en de prospectie bijgevolg geen representatieve waarde heeft.

Uit de oppervlaktewaarneming kon afgeleid worden dat het plangebied gekenmerkt werd door een grillige topografie. Deze bleek het gevolg te zijn van recent grondverzet. Verdere observatie en interpretatie van de microtopografie was onmogelijk door aanwezigheid van begroeiing.

Wat de bodemopbouw betreft, werd vastgesteld dat het plangebied volledig en diep (tussen 2 en 3.5m) vergraven is, wat zich vertaalt in bodemcode OT op de bodemkaart. Hoogstwaarschijnlijk is de ondergrond vergraven t.g.v. historische veenontginning, te dateren vóór de aanleg van de gebouwrestanten. Hierdoor zijn alle oudere sporen verdwenen.

Het plangebied situeert zich grotendeels ter hoogte van de buitenste Vauban-vestingen, zoals ook duidelijk kan waargenomen worden in de relictten op de oude kadasterkaarten. Van deze artificiële ophoging werden geen sporen aangetroffen, wat er op wijst dat het terrein, na het slechten van de vesten, terug in zijn oorspronkelijke staat werd hersteld.

In de oostelijke sector van sleuf 3 werden de restanten van een gebouw met een vermoedelijk rechthoekig grondplan aangesneden. Het gebouw manifesteerde zich in de vorm van *in situ* bewaarde baksteenrestanten (westen) en uitbraaksporen (oosten). Minstens 2 putstructuren lijken geassocieerd met dit gebouw. Het aardewerk situeert de afbraak van het gebouw in de 17de eeuw. De bouw is m.a.w. vóór de aanleg van de Vauban-vestingen te situeren.

4.2. AANBEVELINGEN

Na overleg met diverse specialisten wordt voor deze projectlocatie een beperkt vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving geadviseerd, aangezien de aangetroffen restanten zouden verloren gaan door de geplande bodemingrepen op de site. Concreet wordt 547m² geadviseerd voor vervolgonderzoek (fig. 26).

Doorslaggevend in de afweging zijn:

- de datering van de resten vóór de aanleg van de Vauban-vestingen
- de karakteristieken van het aangetroffen gebouw (volledige steenbouw) stroken niet met het algemene beeld van landelijke bewoning uit deze periode
- de grote kennislacune m.b.t. dit type landelijke bewoning uit de late middeleeuwen/vroege postmiddeleeuwen op de rand van de historische stadskern van Veurne. Het vervolgonderzoek zal een grote, specifieke bijdrage in kennisverwerving leveren binnen deze regio.

Oorspronkelijk werd geopteerd om ook de depressie in het westelijk deel van sleuf 3 te incorporeren in de advieszone. Aangezien de kans heel groot is dat dit eveneens een vullingspakket in een moerneringskuil betrof, werd deze toch niet meegenomen in het uiteindelijke advies. Omwille van de recente verstoring centraal in de sleuf, kan er tevens geen link gelegd worden naar de oostelijke helft van de sleuf.

Gezien de diepte van de bakstenen funderingen, is het niet uitgesloten dat er zich nog bakstenen *in situ* bevinden onderin de aangetroffen uitbraaksporen. Daarnaast kunnen er zich ook nog bijkomende structuren in de nabijheid van het gebouw bevinden, die nog niet werden aangetroffen tijdens het vooronderzoek. Omwille van de afwezigheid van kalkmortel als bindmiddel tussen de bakstenen dienen deze met de nodige voorzichtigheid te worden blootgelegd. Bij het onderzoek moet ook de nodige aandacht worden geschonken aan materiële vondsten, zowel in de aanleg sleuven van de muren als in eventuele nabijgelegen sporen. De afwezigheid van grote hoeveelheden vondstmateriaal in de buurt van de bakstenen structuur tijdens het vooronderzoek is immers opmerkelijk.

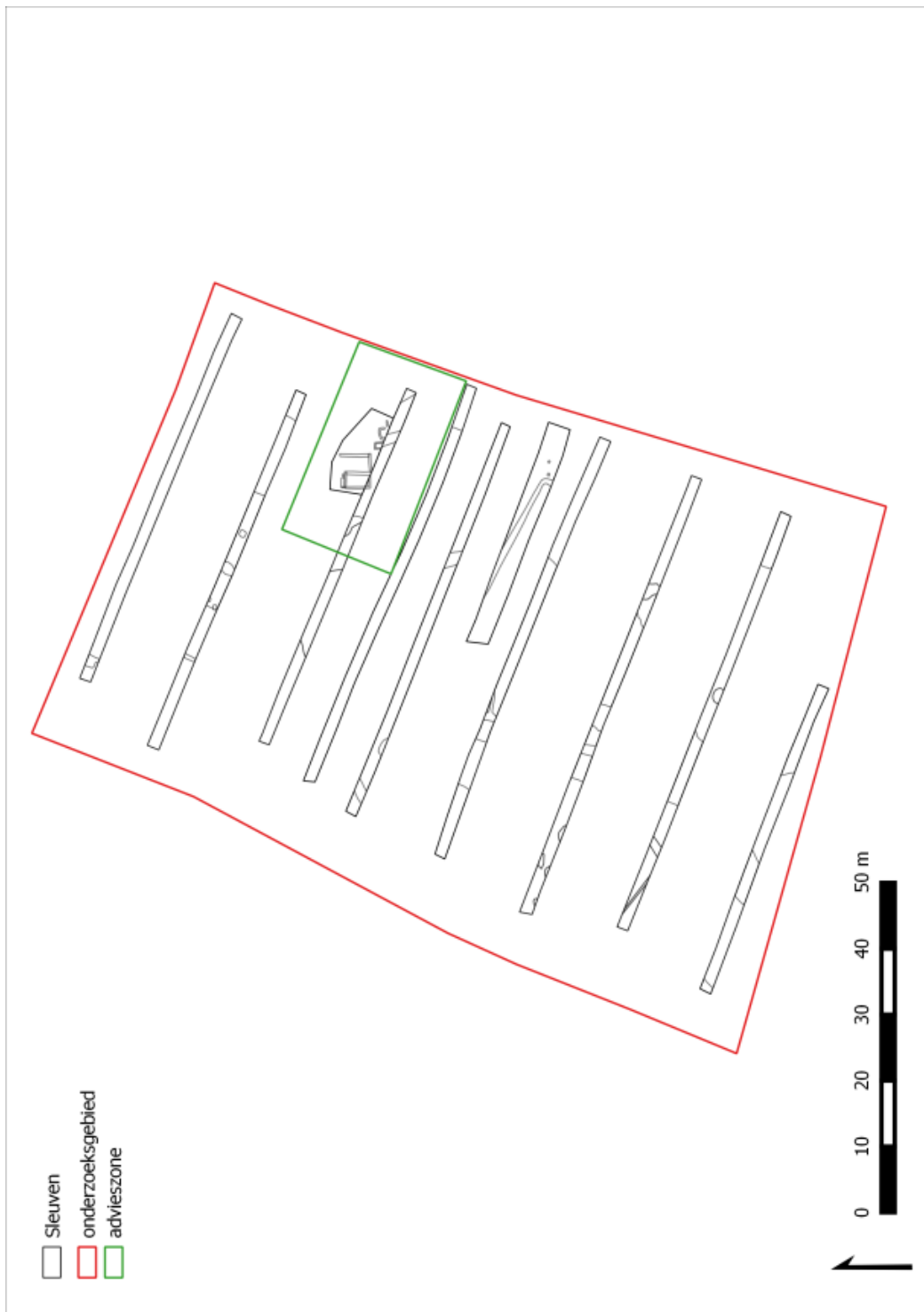

Fig. 26. Advieszone voor vervolgonderzoek

5. BIBLIOGRAFIE

T. BONCQUET, P. PYPE, D. GERMONPREZ, J. DE GRUYSE & F. BEKE 2010, *Archeologisch onderzoek Groene wig-Vaubansite (Veurne)*. Onuitgegeven rapport Ruben Willaert bvba.

J. TERMOTE 2006. De eerste gebastioneerde versterkingen van de stad Veurne (1546-1647 en 1692). In: *Archikrant* 2, 39-50.

TIMPERMAN M. & VAN ACKER J. 1992. Een opmerkelijk plan van de stad Veurne uit ca. 1621. In: *Handelingen van het genootschap voor geschiedenis* 1-2, 33-45.

VAN ACKER L. 1985. Wisseling van regimes te Veurne in de jaren 1600. In: *Biekorf* 85, 282.

Cartografische bronnen

J.J.F DE FERRARIS 2009. *De Grote atlas van Ferraris: de eerste atlas van België. 1777: kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik*. Tielt.